

ПРОБЛЕМИ НЕРІВНОМІРНОСТІ РОЗПОДІЛУ ПОСЛУГ НА СТРАХОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

Шірінян Л. В.,

професор, завідувач кафедри фінансів,
Національний університет харчових технологій
ladashirinyan@ukr.net

Арич М. І.

старший викладач кафедри фінансів,
Національний університет харчових технологій
mykhailo.arych@gmail.com

Діяльність страховиків як головних суб'єктів страхового ринку України потребує особливої уваги, оскільки розвиток заможного суспільства має супроводжуватись зменшенням ризиків користувачів послуг, яке забезпечують страхові компанії. У зв'язку з цим виникає питання: як багато страховиків повинно бути на ринку? Дані свідчать про наявність проблем щодо кількості страховиків і оптимального розподілу ринку серед учасників та необхідність дослідження і аналізу конкурентоспроможності ринку страхових послуг [1].

Нами здійснено аналіз стану страхового ринку України за допомогою методики професора Лади Шірінян комплексної оцінки конкурентоспроможності страхового ринку України, яка використовує авторську систему кількісних оцінок і передбачає три послідовні етапи: попередній етап економіко-правового аналізу, основний етап аналізу конкурентоспроможності страхового ринку, допоміжний етап дослідження структури страхового ринку і дає змогу розширити інформаційну базу фінансового регулювання [2]. Аналіз нерівномірності розподілу страхового ринку є одним із ключових елементів такої комплексної оцінки конкурентоспроможності, так як дає змогу визначити ступінь насичення ринку страховими компаніями. У рамках такого дослідження були також сформульовані гіпотези стосовно забезпечення високого рівня конкурентоспроможності суб'єктів страхового ринку України.

Якщо розглянути страховиків України за територіальним розподілом, то наведені дані свідчать, що в останні роки основна маса страхових премій збирається страховиками Київського регіону, Харківської, Дніпропетровської областей. Частка інших регіонів складає незначний відсоток від загальної суми зібраних премій. Отже, в страховій галузі інші регіони фактично належать до категорії нерозвинених.

Доцільно розглянути кількість підрозділів і філій страховиків на регіональних (обласних) страхових ринках України. В Україні у середньому на 30 тис. потенційних страхувальників припадає одна філія. За наявними даними найбільша

щільність філій виявилася у Волинській і Чернігівській областях, найменша – у Харківській області [3]. Така диспропорція між регіонами в Україні зберігається і донині.

За нашими оцінками частка чистих страхових премій (валових премій за мінусом премій внутрішнього перестраховування) за 2011-2017 роки склала менше ніж 2% ВВП, що свідчить про невикористаний потенціал для розвитку страхування в Україні.

Одночасна робота різних страховиків на одному і тому ж ринку може приводити до насичення останнього страховиками. Із цього погляду цікаво і важливо визначати ступінь консолідації страхового ринку України, його відхилення від оптимального рівня кількості та складу учасників ринку.

У рамках методології Л. Шірінян пропонується показник ступеня нерівномірного розподілу за кількістю страховиків на ринку [2, с. 186-187]:

$$\varepsilon_N = \frac{(N - N_{opt})}{N_{opt}} \quad (1)$$

Він є відносним відхиленням фактичної кількості страховиків N від значення N_{opt} , яке відповідає рівномірному розподілу страхового ринку. Чим менше значення такого показника, тим кращий результат для ринку. Приміром, дані українського ринку страхових послуг за 2016 рік дають такі значення: для «life» страхування $\varepsilon_N=3,3$ (відхилення від оптимального значення у 3,3 разів більше того, що повинно бути) і для «non-life» страхування $\varepsilon_N=6,6$.

Другий відповідний показник методології Л. Шірінян є ступінь нерівномірного розподілу ринку за індексом Герфіндаля-Гіршмана [2, с. 186-187]:

$$\varepsilon_{HHI} = \frac{HHI(N) - HHI_{opt}(N)}{HHI_{opt}(N)} \quad (2)$$

Тут індекс $HHI_{opt}(N)$ відповідає рівномірному розподілу, а $HHI(N)$ - фактичному значенню на ринку для відомого значення N . Наші розрахунки за 2017 рік дають для «life» страхування $\varepsilon_{HHI}=9,4$ і для «non-life» страхування $\varepsilon_{HHI}=7,2$.

Подяка. Результати дослідження отримано в рамках держбюджетної теми кафедри фінансів Національного університету харчових технологій «Комплексна оцінка та шляхи підвищення конкурентоспроможності страхового ринку України в контексті європейської інтеграції» (номер державної реєстрації 0117U001246, наказ МОНУ № 198 від 10.02.2017, термін виконання 2017–2019 рр. Керівник проекту – д.е.н., проф. Шірінян Л. В.).

ЛІТЕРАТУРА

1. Шірінян Л. В. Комплексна оцінка конкурентного середовища на ринку страхових послуг України / Л. В. Шірінян // Фінанси України. – 2011. – № 7. – С. 73–84

2. *Шірінян Л. В.* Фінансове регулювання страхового ринку України: проблеми теорії та практики : монографія / Л. В. Шірінян. – Київ : Центр учбової літератури, 2014. – 458 с.

3. *Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг.* – Офіційний сайт. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dfp.gov.ua/> та <http://www.nfp.gov.ua/>.